

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Starożytności Polskich Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zbiory muzealne Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości gromadzone były niemal od początku funkcjonowania organizacji. W 1913 r. utworzono Komisję Muzealno-biblioteczną, której celem była inwentaryzacja i przygotowanie stałej ekspozycji w nowej siedzibie Towarzystwa. Jej otwarcie nastąpiło w 1914 r. W kolekcji znalazły się przede wszystkim warszawiana, głównie dary, obejmujące dokumenty, archiwalia, pamiątki historyczne, grafikę, malarstwo, rzemiosło. W 1937 r. kolekcja została przekazana do Działu Warszawy przy Muzeum Narodowym w Warszawie. Towarzystwo organizowało odczyty, spotkania, wystawy czasowe, publikowało katalogi i opracowania, upamiętniało ważne postaci i wydarzenia z życia miasta.

Daty działalności / zakres czasowy:

28 VI 1906 r. Rejestracja Towarzystwa pod nr 108 Rejestru Stowarzyszeń i Związków z mocy decyzji Warszawskiej Komisji Gubernialnej
1907 - siedziba Towarzystwa a kamienicy przy ul. Nowy Świat 41
1910 zakup kamienicy Baryczków przy Rynku Starego Miasta 32, przystąpienie do jej konserwacji i adaptacji na potrzeby Towarzystwa
8 i 9 IV 1912 r. przeniesienie siedziby do Kamienicy Baryczków
1913 powołanie komisji Muzealno-Bibliotecznej

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

--

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		1907: Nowy Świat 41 1912: Kamienica Baryczków, Stary Rynek 32
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Baryczkowskie; Muzeum Starożytności Polskich Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszości

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zgodnie ze statutem:

§1 Towarzystwo Opieki nad zabytkami przeszłości ma za zadanie zabezpieczyć od uszkodzeń i zagłady, oraz opracowywać naukowo wszelkiego rodzaju zabytki przeszłości ze szczególnym uwzględnieniem znajdujących się w granicach Królestwa Polskiego.

§ 3 Dla wypełniania swych zadań Towarzystwo podejmuje:

- 1) Inwentaryzowanie i fotografowanie zabytków oraz zdejmowanie z nich planów [...]

- 2) gromadzenie zabytków drogą kupna, darowizny, zapisów - w celu utworzenia własnego Muzeum;
- 7) urządzanie w lokalu Towarzystwa lub w miejscach publicznych wystawy [...]

Ustawa Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Warszawa, Druk E. Skowrońskiego, [1907]

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Adam hr. Krasieński [22 listopada 1870](#) w [Krakowie](#), zm. [17 stycznia 1909](#) w [Ospedaletti, Liguria](#) prezes TOnZP
Zygmunt Gloger [3 listopada 1845](#) w [Tyborach-Kamiance](#), zm. [16 sierpnia 1910](#) w [Warszawie](#) wiceprezes TOnZP
Erazm Majewski [2 czerwca 1858](#) w [Lublinie](#), zm. [14 listopada 1922](#) w [Warszawie](#) wiceprezes TOnZP

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Bronisław Gembarzewski [30 maja 1872](#) w [Petersburgu](#), zm. [11 grudnia 1941](#) w [Warszawie](#)

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Szczegółowa historia instytucji

Towarzystwo zarejestrowane zostało pod nr 108 Rejestru Stowarzyszeń i Związków z mocy decyzji Warszawskiej Komisji Gubernialnej z dn. 28 VI 1906 r. Członkami Towarzystwa, oprócz wybitnych architektów, artystów i historyków byli także działacze czynni na polu kolekcjonerstwa i muzealnictwa. W pierwszym zarządzie zasiadali: Adam hr. Krasieński, Zygmunt Gloger, Erazm Majewski, Józef Dziekoński, Konstanty Wojciechowski, Władysław Marconi, Pius Weloński, Kazimierz Broniewski, Antoni Strzałecki, Tadeusz Korzon, Aleksander Kraushar, Franciszek Pułaski, mec. Powichrowski, Andrzej Rotwand i ks. Adolf Jełowicki. Już w 1906 r. utworzono wydział Architektoniczny, Starej Warszawy i Gospodarczy, a później także wydział inwentaryzacyjny oraz malarsko-rzeźbiarski.

W 1910 r. Towarzystwo zakupiło zakienicę Baryczków przy Rynku Starego Miasta i przystąpiło do jej konserwacji. Od 1911 r. TOnZP rozpoczął organizację wystaw czasowych, które miały pomóc w zdobyciu funduszy na działalność towarzystwa. Pierwsza z nich, ciesząca się wielkim uznaniem wystawa pt. „Stara Warszawa” (1911), odbyła się w salach Ratusza, kolejne w zakupionej w 1911 r. siedzibie organizacji – kamienicy Baryczków. Przekazywane, rzadziej nabywane przez Towarzystwo okazy stały się podstawą zbiorów muzealnych, których inwentaryzacją i katalogowaniem zajęła się powołana w 1913 r. Komisja Muzealno-biblioteczna, kierowana przez Bronisława Gembarzewskiego, dzięki wsparciu finansowemu Kasy im. Mianowskiego.

W 1914 roku w salach na drugim piętrze zorganizowano stałą wystawę tzw. Muzeum Baryczkowskiego. Głównym przedmiotem zainteresowań kolekcjonerskich towarzystwa były Varsaviana, gromadzone przy okazji prowadzonych inwentaryzacji i studiów, a także pozyskiwane od osób prywatnych jako dary, sporadycznie dokonywano także zakupów. Wśród ofiarodawców znaleźli się m.in. Władysław Marconi, Aleksander Kraushar czy wdowa po pierwszym prezesie Towarzystwa Wanda Krasieńska. W czasie I wojny światowej, dzięki zaangażowaniu petersburskiego oddziału TOnZP udało się częściowo powstrzymać wywóz i sprzedaż polskiego mienia z Kresów Wschodnich oraz zakupić ze środków publicznych najcenniejsze zabytki. Zgromadzone przez TOnZP obiekty stały się podwaliną późniejszego działu Starej Warszawy Muzeum Narodowego, do którego w 1937 r. przekazano zgromadzoną kolekcję.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1908:

księgozbiór ofiarowany przez Józefa hr. Tyszkiewicza z Łohojska (po inwentaryzacji, część książek przekazana do Biblioteki w Lublinie, część sprzedana)

1910: dary

dr Edmund Neugebauer (Grot bronzowy włócznie)

Władysław Jakubowski (Filiżanka i spodek, porcelana rosyjska, pocz. XIX w.)

St. Rudziński, artysta-malarz (rzeźby gotyckie drewniane, M. Bożej cało postaciowej, świętej w półfigury)

p. Weiss, architekt (Zbiór fragmentów kafli starych, z różnych epok, ?z dawnego klasztoru oo. Dominikanów w Lublinie)

L. Korotyński (pieczęcie mosiężne 2 szt.)

Wł. Korotyński (Rysunek elewacji pałacu Kazimierowskiego k. XVIII w., barometro-termometr Magiera, plakieta gipsowa z popiersiem J. T. ks. Lubomirskiego)

p. Daniszewska (Biureczko polowe)

Depozyt:

B. Zawadzki, (miniatura podwójną Lessera-Lesserowicza (portrety małżonków Millerów)

Zakupiono:

Zbiór pieczęci miast Królestwa 10 szt.

Zbiór rękopisów, odnoszących się do monografii kościołów

1911: dary:

Maria Borkowska (Dawne szczypce do świec, 2 szt.)

Władysław Buchner (Zbiór dawnych biletów wizytowych

ks. proboszcz Burakowski (pas słucki)

Czesław Jankowski (Pięć sztuk dawnych biletów skarbowych)

ks. Karol Korsak (Medalionik

Aleksander Kraushar (Dwa sztychy: plany bitew ze Szwedami pod Warszawą)

Józef Kuszell (Miniatura Karola Sabbatina, oficera Krakusów)

Stefan Majewski (Wazonik fabryki nieborowskiej)

Fr. Martens (Dwadzieścia pięć plansz architektonicznych Idzkowskiego z 5 tablicami objaśnień)

p. Niedźwiecki (Widelec z monogramem St. Augusta

Józef Radziwiński z Płocka (Zbiór fotografii z akwarel Magierskiego, przedstawiających okolice Warszawy)

p. Szwartz z Petersburga (Kolekcja fotografii z rysunków Aleksandra Orłowskiego)
Henryk Strauch (Miniatura Gustawa Bareza)
Hugon Seydel, konsul (Grupa brązowa wyobrażająca scenę rodzajową dzieło Michała Kludyusza Clodiona, XVIII w.)

1912: dary :

Borkowska Maria z Warszawy (poduszczyk do szycia w brązowej w kształcie delfina oprawie i dyplom szlachectwa Klernensa Skwarskiego z r. 1842)

Babińska Ludwika z Warszawy (portret Barbary Radziwiłłówny (kopia z oryginału nieświeżkiego), filiżanka porcelanowa ze spodkiem (bez marki), dawny młynek do kawy

Balsunowski Karol z Kijowa (do biblioteki: rozprawa własna p. t. Symbolika neolitu, dwie wazy gliniane, wykopane w Kaniowskiem

Chlebowska Klara z Warszawy (dyplom na podporucznika Bonawentury Chlebowskiego z 1827 r., litografia A. Orłowskiego „Głowa męska w czapce futrzanej)

Czerniewski Henryk z Petersburga litografia kolorowana „Finis Poloniae" i sztych „Porwanie St. Augusta"

Daszewski Baltazar z Warszawy (relikwiarzyk srebrny z wypukłorzeźbą „S-ta Anna Samotrzecia" z r. 1581, 25 monet srebrnych i 19 miedzianych)

Gawińska Jadwiga z Kijowa (talerz fajansowy angielski)

Graeve Stanisław z Biskupic (gub. Kaliskiej) (drewniana prochownica inkrustowaną, krzyżek brązowy z postacią Chrystusa z kości słoniowej, łyżeczka srebrna z wizerunkiem ks. Józefa Poniatowskiego, sztych na pergaminie, orzełek polski haftowany z monogramem S. A. R., kropielniczka rzeźbiona

w łupinie kokosowej, część pasa polskiego, dwa rysunki na papirusie, dwie konchy płaskorzeźbione
Jakubowski Władysław z Petersburga (dwa sztychy Chodowieckiego, medal żelazny na cześć Łokietka)

Józewski Walery z Radomysła (gub. Kijowskiej) krzyż cynowy

Kenig Józefa z Warszawy zegar stojący szafkowy z XVIII w. po ś. p. redaktorze Kenigu, fabryki poznańskiej, iluminację z w. XV, Surowieckiego „O rzekach i spławach krajów Xięstwa Warszawskiego", Cz. I, „Kram malowniczy Warszawski" J. Piwarskiego, „Atlas Królestwa Polskiego" Jul. Colberga (7 kart), kielich ze sceną rżniętą i napisem „Wiosna", talerz porcelanowy z cyfrą „A" i orłem

Kondratowiczowa Bronisława z Warszawy (sztychowany plan zamku w Ujeździe p. Lapointe'a i autograf Kościuszki)

Koplewska Janina z Kijowa (talerz korecki, talerz z fajansu angielskiego drukowany)

Kopiec Marcin z Warszawy (własną pracę p. t. „Król Sobieski na Szlązku w kościołach w drodze pod Wiedeń"

hr. Krasiński Edward z Warszawy (cztery sztychowane portrety: Fryd. Augusta, Stefana Batorego, Piotra Gamrota i młodzieńca z papugą)

Kraushar Aleksander z Warszawy („Monumenta Regum Poloniae Cracoviensia" rys. Stachowicz, ryt. Dietrich (20 plansz z kartą tytułową)

Kubacki Kornel z Warszawy (krzyż żelazny z kogutkiem z kościoła w Brześciu Kujawskim, z datą 1722.

Kuszel Józef z Warszawy (dwa talerze „Baranówka" ii filiżankę tejże fabryki.?

Landsbergowa Karolina z Warszawy (paterę porcelanową berlińską)

Landsberg Mieczysław dr. z Warszawy (zbiór monet polskich)

bar. Lesser Emilja z Warszawy (Przewodnik po Warszawie z 1874 r., plan Warszawy z 1856, przewodnik po Wilnie 1862, przewodnik po Warszawie ii jej okolicach 1873/4)

Leśkiewiczówna Zofia z Kijowa (talerz korecki)

Łącki J. z Kijowa (barometr)

Malinowski W. z Warszawy (portret męski płaskorzeźbiony w marmurze)

Milkuszyca Maria z Warszawy (wachlarz drewniany czterostronny i dwa hafty wschodnie)

Nowaczy Mieczysław i Juljan z Warszawy (tablica nagrobkowa Baryczkówien)

Perłowski Jan z Warszawy (szyld sklepu tabacznego w formie głowy turka, żelazko do opłatków)

Piołunowski z Siodła (mundur, kapelusz stosowany, szpada i przyrząd do trzymania kart do gry po pułkowniku Kobyłańskim)

Resursy Obywatelskiej Zarząd (sztandar z r. 1862)

Rutkowski Stanisław z Warszawy (dwa sztychy: widok Banku Polskiego i pałacu Radziwiłłowskiego)

Rozengartowa Cecylja z Warszawy (obrazek haftowany, sztych kolorowany, puzderko srebrne z XVIII w., lampę olejną)

Seydel Hugon, konsul z Warszawy (rewolwer Lepage'a, szklankę masońską, fotel w stylu Ludwika XV)

ś. p. Skiwska Julja z Warszawy (garnitur mebli Simmlerowskich, złożony z 19 sztuk, fajczarnię, 12 talerzy i 4 półmiski P. Hanonga, grzebień szylkretowy)

ks. kan. Smółka Marcin z Olkusza (stolik w stylu Ludwika XVI)

Stefańscy Kaźmierzostwo z Warszawy (szafa gdańska rzeźbiona)

Stefańska Zofia z Warszawy (kieliszek szklany polski)

Strzezińska Marja z Gajkówki (miniatura Glińskiej z domu Buchowieckiej roboty J. Suchodolskiego)

Sulatycka Leopoldyna z Warszawy (sztychy Chodowieckiego i akwarela T. Kwiatkowskiego)

Suwald Karol z Warszawy (fajka z okuciem mosiężnym)

Szenfeld Emil z Warszawy (plan Warszawy z r. 1865)

Śliwińscy Eugeniusz i Melania z Warszawy (sztukę matery chińskiej jedwabnej)

Teleżyńskie Wanda i Ida z Majdanu (gub. Kijowskiej) (hafcik: litery „C N”, „Historia Luterska o początkach i rozkrzewieniu tej sekty...”)

Tchorzewska Julia z Warszawy (dwa talerze fajansowe angielskie)

Urbańska Irena z Warszawy (szafka w Żelaznym okuciu i zamek stary)

Walewska Wanda z Warszawy (10 dokumentów służby wojskowej Józefa Walewskiego, fajkę z pianki w srebrnym okuciu, talerz berliński)

Wankie Władysław z Warszawy (model srebrny z w. XVI ze scenami Sakramentu Chrztu, model brązowy na cześć St. Augusta (defekt), flakonik rzeźbiony w łupinie kokosa)

Woyzbun Stefan z Warszawy (7 druków (rozporządzeń rządowych), dwie akwaforty Dietricha (Brama Krak. w Lublinie i Sukiennice Krakowskie), dwie litografie: pałac Krasińskich i Łazienki, 29 litografowanych portretów wybitnych osobistości polskich)

1912: Zakupy Towarzystwa

Sztych Richtera: „Brama triumfalna na powrót wojsk polskich (nabyty za rb. 15)

Album z fotografiami z portretów, znajdujących się w Ratuszu (rb. 7.)

Krzeseł z początku w. XVII (rb. 25)

Kufer podróżny, skórą obity (rb. 15)

Album architektoniczne Idzikowskiego (rb. 15)

Widok panoramiczny Warszawy (rb. 315)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary, zakupy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

1937, przekazanie kolekcji do Muzeum Narodowego w Warszawie, Dział Starej Warszawy

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1914: ekspozycja na 2 piętrze

Wystawy czasowe

28 V - 2 VII 1911, Wystawa Stara Warszawa
4 VI - 10 X 1912, Wystawa miniatur, polskich tkanin i haftów
VI - IX 1913, Wystawa ceramiki i szkła polskiego
1914, Wystawa starych rycin polskich ze zbiorów Dominika Witke-Jeżewskiego
1914, Wystawa Architektury Polskiej

1915, Ubiory w Polsce
1916, Siedziby królewskie w Warszawie: Zamek, Łazienki
1917, Portret kobiety XVIII stulecia
1918, Wystawa szkiców i rysunków artystów polskich z ostatnich lat 150-ciu

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Pamiętki starej Warszawy zebrane na wystawie urządzonej staraniem T.O.N.Z.P. w maju i czerwcu 1911 roku, Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości 1911, s. n.
Pamiętnik wystawy ceramiki i szkła polskiego urządzonej w domu własnym w Warszawie przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu 1913 roku, Warszawa : Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, 1913

Katalog wystawy starych rycin polskich ze zbiorów Dominika Witke-Jeżewskiego, Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości, 1914

Wieś i miasteczko, Seria: Materiały do Architektury Polskiej, Warszawa : Gebethner i Wolf, 1916

Siedziby królewskie w Warszawie: Zamek, Łazienki : 7-ma wystawa Tow. Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Warszawa: TOnZP, 1916

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Ustawa Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, Warszawa, Druk E. Skowrońskiego, [1907]

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Sprawozdanie zarządu Towarzystwa opieki nad zabytkami przeszłości : 1910, Warszawa : Wł. Łazarski, 1911.

Sprawozdanie zarządu Towarzystwa opieki nad zabytkami przeszłości : 1911, Warszawa : Wł. Łazarski, 1912.

Sprawozdanie zarządu Towarzystwa opieki nad zabytkami przeszłości : 1912, Warszawa : Wł. Łazarski, 1913.

Dwudziestolecie działalności Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości w Warszawie 1906-1932, „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury” , I, nr 4, 1932-1933, s. 241-260

Jerzy Kowalczyk, Powołanie i działalność Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości z perspektywy siedemdziesięciu lat, „Ochrona Zabytków” 1978, 31/2 (121), 99-103

Stanisława Sawicka, *Wystawy Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości*, „Ochrona Zabytków”, 1958, nr 3-4, s. 171-176

Władysław Tatarkiewicz, O założeniu Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, „Ochrona Zabytków”, 1958, 11/3-4 (42-43), 154-157

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	

SYGNATURA	
PRAWA	